

שם פרטי ושם משפחה: _____

כיתה: _____

למות או לכבוש את ההר

חלק א: קריאה ותמצות

קראו את הכתבה: "אל תשאירו אותי כאן למות"¹, ואחר-כך ענו על סעיף 1. לידיעתכם, הטקסט לקוח מהספר: "Just For The Love of It" ("סתם בגלל האהבה לעניין") מאת קאתי או'דאוד, שיצא לאור בהוצאת "Free to Decide" ("חופשי להחליט"). כדאי לשים לב למשמעות המיוחדת של שם הספר ושם ההוצאה.

אל תשאירו אותי כאן למות

מאת קאתי או'דאוד

מטפסים אמורים לצאת אל ההר כיחידה עצמאית המסוגלת לדאוג לעצמה. כל מי שבא ומניח שיוכל לשאול מזון, ביגוד או ציוד אוהלים בדרך, זוכה ליחס אדיש למדי. כמו כן, אינך יכול לצפות שאם תכניס את עצמך בשעת הטיפוס למבוי סתום, צוותים אחרים יסכנו את חייהם כדי להציל אותך.

להציל מישהו לא היה דבר פשוט. לא היה מספר חירום שאפשר להתקשר אליו, או ארגון חיפוש והצלה הררי שאפשר להעביר אליו את הבעיה; לא יכולנו ללכת משם בתחושה שמילאנו את חובתנו האזרחית וכעת "המומחים" אחראים.

בְּהִיטֵי בגופה, ממצמצת באי-אמון. היינו בְּצֵלָה של מדרגת הסלע הראשונה שבסמוך לפסגת האוורסט, כך שהאור היה עמום. הגופה שכבה כ-10 מטרים מהמקום שבו עמדתי. היא זעה לפתע בתנועה איומה, כמו מְרִינֶטָה שמישהו משך בחוטיה בפראות.

טיפסנו במסלול מוצלח לעבר פסגת הָאָוֶרְסְט, דואגים לעצמנו בלבד. אבל כעת שכב זר לצד השביל, נאנח. לאהקפה, שהיה מעלי, צעק אלי וסימן לי בידי להתקדם, לעלות בעקבותיו על המדרגה. הבטתי חזרה בדמות המתעוותת בבגדים הקרועים.

¹ קאתי או'דאוד, "אל תשאירו אותי כאן למות". 24.2.2000, עמ' 53. © כל הזכויות שמורות לעיתון "הארץ" בע"מ. © The Guardian, London (מתורגם מה"גרדיאן").

צעדתי חזרה לאינן, שעמד עם יאנגבו ושניהם התבוננו בלאהקפה מטפס על המדרגה הראשונה.

"הגוף הזה חי, אני הולכת להעיף בו מבט". לקח להם רגע להבין על מה אני מדברת. "אנחנו לא יכולים פשוט ללכת", התעקשתי. הם הנהנו, ואני ירדתי מהשביל וצעדתי על פני האבנים הרופפות לעבר הדמות השרועה על הקרקע. חשבתי שאולי זה מישהו מהמשלחת הרוסית. האדם שכב כשרתמת הטיפוס שלו מחוברת לחבל שהיה מקבץ לקרקע, הבטן כלפי מעלה, הראש והרגליים מדלדלים מטה משני הצדדים. כרעתי ברכ בזהירות לצד הגוף וראיתי שזו אישה.

"אל תעזבי אותי", היא מלמלה. עורה היה לבן כחלב, וחלק לגמרי. זה היה סימן למכת קור חמורה וגרם לה להיראות כמו בובת חרסינה. עיניה בהו אלי, לא ממוקדות, אישוניה ענקיים, כהים וחלולים. "אל תעזבי אותי", לחשה שוב. חשתי בחילה. שיערה הארוך והכהה היה דומה לשלי. הרגשתי כאילו אני מציצה בעתיד אפשרי של עצמי.

העובדה שהיא הייתה בהכרה עודדה והבעיתה אותי כאחת. ייתכן שאפשר להציל אותה, או שאולי בכל זאת ניאלץ לעזוב אותה. "אני צריכה לקרוא לשאר הצוות", אמרתי. "יש לנו כאן כמה אנשים. אנחנו ננסה לעזור לך. אני אחזור, אני מבטיחה". "למה את עושה לי את זה?", שאלה.

ללא חמצן

אינן ויאנגבו חזרו אתי. לאהקפה, פמבה וצ'י-לואו, שהבחינו במה שקרה, החלו לרדת לקראתנו. על האישה לא נראו כל סימני פציעה והנחנו שהתנוחה המוזרה שלה הייתה תוצאה של רפיון שרירים מוחלט. היא הייתה חסרת אונים, כמו בובת סמרטוטים. נראה היה כאילו מישהו קשר את רתמתה לקצה חבל מקובע לקרקע, כדי שלא תחליק במדרון, ורץ להזעיק עזרה. לידה היה מוטל

כל מי שנעשה חסר יכולת תנועה על הר גבוה ומבודד כמו האורסט, סיכויי לשרוד קלושים. בצד של ההר שעליו טיפסנו, היינו נאלצים להוביל את הנפגע כל הדרך חזרה למחנה הבסיס, לפני שאפשר היה אפילו לשקול לנסות למצוא מסוק. אם היה צריך לשאת אותו היו נדרשים כמה צוותים - עשרות בני אדם, ולפחות שלושה ימי טיפוס.

הגוף הזה חי

האדם ששכב שם על הסלעים היה חסר יכולת תנועה עד כדי כך שבילה את הלילה על ההר במקום לזחול למטה. החיים היו טמונים בהמשך תנועה, שכן זו מפיקה חום גוף, וכל ירידה של מטר אחד בגובה מביאה אותך לאוויר סמיך יותר. חששתי שלמעשה אין לנו כל סיכוי להציל את המטפס הזה.

עמדנו להשליך משלחת שלמה: כסף, זמן ואלפי מטרים מאנכים של מאמץ פיסי ונפשי. המשקיעים שמימנו את המסע שלנו ציפו מאתנו לטפס עד הפסגה, וגם אנחנו רצינו להגיע לשם. עמדנו במרחק 240 מטרים מאונכים בלבד מהפסגה, רק ארבע או חמש שעות של טיפוס, והיינו כל כך קרובים להגשים את מטרתנו.

האם עלינו לזרוק הכל בניסיון אבוד מראש להציל מישהו? הגוף שכב במין תנוחה מבְּעִיְתָה. סברנו שייתכן שעמוד השדרה שלו שבור. אם הוא לא יהיה מסוגל ללכת, סביר להניח שדינו נחרץ למוות. מדוע לבזבז זמן, לעמוד מסביב, לאבד חום גוף ולהיכנס לדיכאון, כאשר פעולת הצלה נראית חסרת תוחלת? למה לא, פשוט, להפנות את הגב ולהמשיך לטפס?

כל השאלות האלה התרוצצו במוחי במשך כמה שניות. אך הניתוח ההגייוני היה חסר טעם. פשוט לא יכולתי לעשות זאת. לא יכולתי לשים את פסגת ההר לפני חיי אדם. הייתי חייבת לנסות להציל את חייו של האדם הזה, גם אם זה נראה ניסיון חסר סיכוי.

האם זו פראן?

"אני אמריקאית. אני אמריקאית", אמרה המטפסת לפתע. אמריקאית? אבל הצוות האמריקאי היה מתחילנו, מרחק יום שלם מאחורינו. ואז מחשבותי נדדו למה שראיתי יום קודם: שתי דמויות קטנטנות לרגלי המדרגה הראשונה, אחת לא זזה, השנייה נעה סביבה.

האם יכול להיות שזו פראן, האמריקאית התוססת שישבה באוהל המטבח שלנו, של רשת אי-בי-סי, לילה אחד, והעבירה את הזמן בהמתנה לבעלה, המטפס הרוסי סרגיי? זה נראה הגיוני. היא וסרגיי טיפסו כצמד. לא היו להם כל סבלים בני שרפה, ולא חמצן.

הם לא רצו להיות בקשר רדיו עם אחרים על ההר. מניין אם כן הגיע מיכל החמצן שהיה לידה? ולאן נעלם סרגיי?

שלושה מטפסים אוזבקים התקרבו. "האם תעזרו לנו?", שאלתי. "האישה הזאת גוססת. אולי נוכל לשאת אותה למטה. האם תעזרו?" המוביל של השלושה הביט אלי בחוסר רצון. "ניסינו לעזור לה אתמול. השארנו לה חמצן. כבר אי אפשר לעזור לה". הוא דיבר לתוך מכשיר הקשר שלו, ככל הנראה למחנה הבסיס שלו. עם זאת, הם נשארו, והביטו באינן וביאנגבו לראות איזו החלטה יקבלו.

אינן אחז במטפסת בשתי כתפיה ודיבר אליה ישירות, פניו במרחק סנטימטרים ספורים משלה. "את מוכרחה לעזור לנו. אם תוכלי לעזור לנו, נוכל לנסות ולהוריד אותך במורד ההר. אם לא, את הולכת למות". הוא נעץ את מבטו בפניה וחיפש תגובה כלשהי. לא הייתה כל תגובה. היא ידעה שאנחנו שם, אך היה קשה לדעת מה נותר בראשה.

הבחנתי באחד מזוג הקרמפונים שלה (סוליות ממוסרות) במרחק כמה צעדים מתחילנו, ועשיתי צעד מהוסס במורד כדי להרים אותו, אך במחשבה שנייה התחרטתי. המדרון היה

מיכל חמצן כתום מתוצרת רוסית ומסכת-חמצן. המיכל היה ריק.

יאן ויאנגבו יישרו אותה, ואני הרמתי את כפפות הפוך שלה שהיו מוטלות על הקרקע. מעילה היה מוטל על כתפיה, אך זרועותיה לא היו בתוך השרוולים. גוף האדם עלול להגיב באופן מוזר לקור המקפיא. אחת התופעות היא דווקא תחושה של חום קיצוני, שגורמת לנפגע לרצות להשיל מעליו את הבגדים.

הגברים ניסו להלבישה מחדש. ידיה היו גושים נפוחים, זרועותיה רפויות. לא הייתה לה כל שליטה על תנועותיה. כאשר אינן ניסה להכניס את זרועותיה לתוך השרוולים היא לא התנגדה ולא סייעה. יאנגבו ניסה לתת לה שתייה חמה מהתרמוס שלו. אחר כך כל אחד מהם תפס אותה מתחת לאחת הזרועות והם ניסו להושיב אותה, כך שגבה יישען על הסלע. היא הייתה כמו מתה. שני הגברים החסונים נאלצו לקחת תנופה כמה פעמים עד שהצליחו להביא אותה למצב ישיבה. אחר כך התכופפו שניהם, מתנשפים. מאמץ זה הבהיר לנו מה יידרש כדי לנסות לשאת אותה ממש למקום כלשהו, וכל זאת במשך כמה ימים, במורד ההר.

לא הייתה לנו כל יכולת לתת לה חמצן. היו לנו אמנם מיכלי חמצן רזרוויים, אך הם היו ללא מסיכות, ומסכת-החמצן שלה לא התאימה למיכלים שלנו. כדי שלחמצן תהיה השפעה כלשהי, היה צורך לספק לה אותו בזרם גבוה ולהשאיר אותה מחוברת במשך שעות. לכמה שאיפות לא תהיה כל השפעה. אחד מאתנו היה צריך לוותר למענה על חמצן שלו, כדי לתת לה מסכה, וכך היינו נותרים מהר מאוד ללא אספקה רזרוויית. הסיכון היה גדול מדי. לא היו לנו כל אמצעי תקשורת עם העולם החיצון. פמבה ניסה ליצור קשר רדיו עם מחנה הבסיס, אך המערכת שלהם לא פעלה.

לנוכח הטשטוש שלה ואי-הכשירות הגופנית. היא הפסיקה לדבר ונראה ששקעה בעילפון. המחשבה להמשיך בטיפוס הייתה בלתי נסבלת. איבדתי את הרצון להגיע לפסגה. מלבד התשישות הגופנית כתוצאה מהקור הייתי שבורה נפשית. מעולם לא נתקלתי בדבר כזה. עברתי בעבר על פני גופות והיו לי חברים מטפסים שלא חזרו, אך מעולם לא נאלצתי לצפות במישהו גווע. מעולם גם לא הייתי צריכה להחליט לעזוב אותו.

זה היה לי קשה, במיוחד גם משום שהיא הייתה אישה, כמוני. אישה בסביבה שהיא כל כך גברית. לכל מקום שפנית, כל מי שדיברת אתו היה גבר. אני מטפסת משום שאני נהנית מזה. אני מטפסת למען הנאה שבפעילות, שבסביבה. כעת כבר לא נותרה בי הנאה. רציתי להיות למטה, לא על ההר. רציתי להיות עם שתי הרגליים על קרקע יציבה.

מכוסה בשברי סלע רופפים, כמו מיליון צלחות שבורות. הם נשמטו תחת רגלי, מתגלגלים במורד לעבר קרחון רונגבוק, 4,300 מטרים מתחתינו. זה היה כמו לנסות ללכת על פני מסבים כדוריים. יכולתי לראות בעיני רוחי איך מטפס שאיבד את שיווי משקלו לא יוכל לעצור את הצניחה כלפי מטה. האם זה מה שקרה לסרגיי? נשארנו עם פראן כמעט שעה, עומדים ללא תנועה בטמפרטורות של בערך מינוס 30 מעלות צלסיוס. לא יכולתי אפילו לרקוע ברגלי כדי להתחמם, משום שעמדנו על מדרון תלול ולא יציב. התחלתי להרגיש את הקור העז. אצבעותי היו כמעט חסרות תחושה. רעדתי בכל גופי ושיני נקשו בתוך מסכת החמצן שלי.

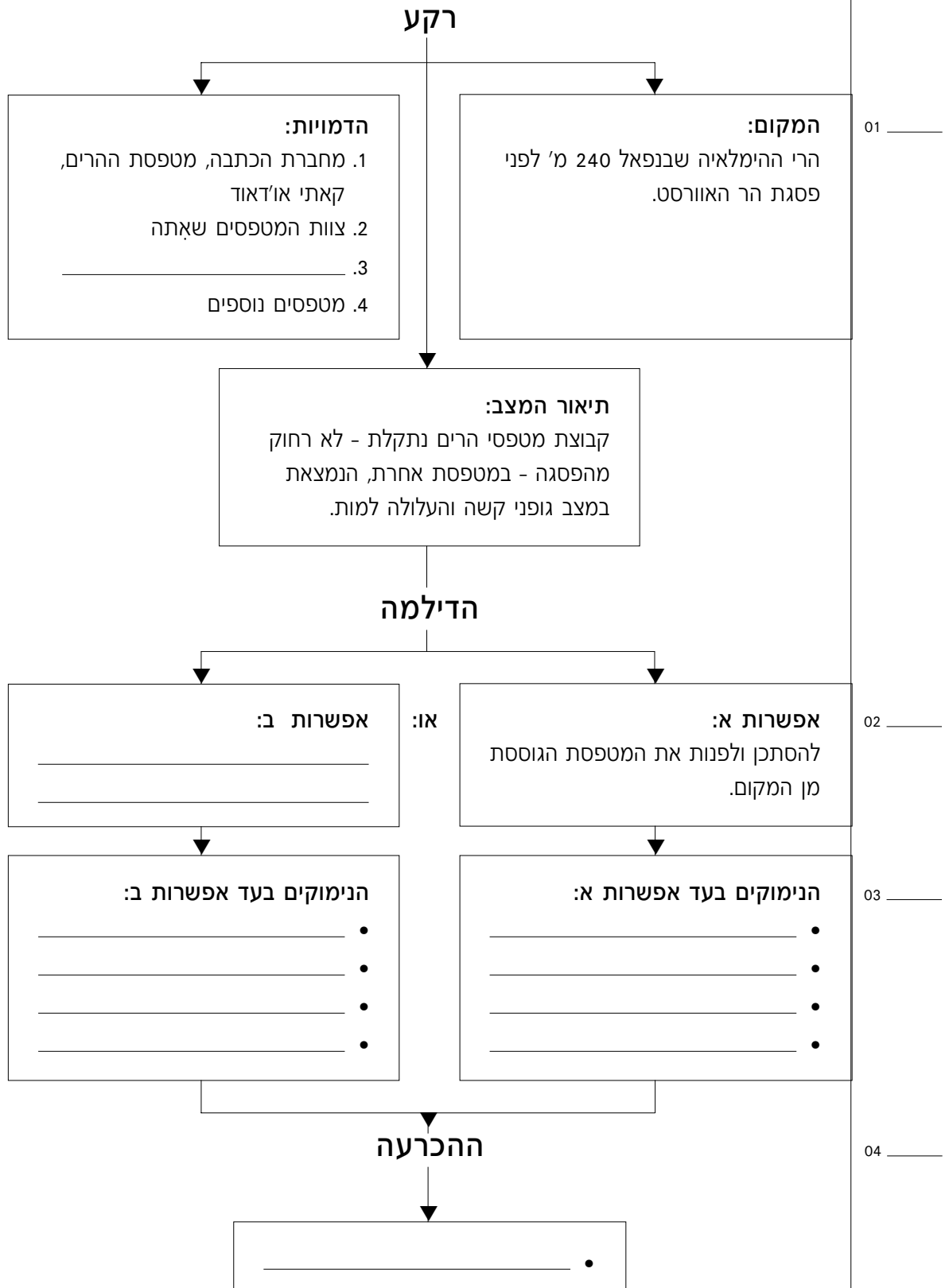
התחלטה להשאיר את פראן באה עלינו ללא דיון רב. המטפסים האוזבקים ולאהקפה סברו כך כבר מזמן. מעט התקווה שהייתה לי נמוגה

* פרנסיס (פראן) ארסנטייב מתה לאחר שקבוצתה של או'דאוד עזבה אותה. מאוחר יותר התברר שפראן הצליחה להגיע לפסגה, והיתה לאישה האמריקאית הראשונה שעשתה זאת ללא חמצן. בעלה סרגיי מת גם הוא על ההר.

* קאתי או'דאוד, אחרי שוויתרה על המשך ההעפלה לפסגת האוורסט ב-1998, חזרה וטיפסה על ההר ב-1999 והפכה בכך לאישה הראשונה שהעפילה לפסגה, גם מדרום וגם מצפון.

על מה מדובר כאן?

1. השלימו את הפרטים החסרים בתרשים.

חלק ב: דברים שקורים אחרי הקריאה

טקסט מאיר טקסט

באחת הכיתות צירפה המורה לכתבה "אל תשאירו אותי כאן למות" טקסט נוסף לקריאה, טקסט מידע. הטקסט נלקח מתוך עלון גדול וצבעוני שהוקדש למקומות מופלאים בעולם, ובהם גם רכס האוורסט. לאחר הקריאה ציינו התלמידים, שהטקסט "האוורסט" עזר להם לקרוא את הכתבה של קאתי אוד'אוד קריאה משמעותית ועמוקה יותר.

1. **קראו** גם אתם את הטקסט "האוורסט". ציינו לפחות שלושה פרטים מתוכו, שתורמים להבנה עמוקה יותר של הכתבה "אל תשאירו אותי כאן למות", והסבירו במה מתבטאת תרומתם.

05 _____

06 _____

האוורסט

"אני לא מצפה לרחמים מהאוורסט", אמר ג'ורג' מאלורי לחבר לפני הניסיון האחרון שלו לכבוש את פסגת ההר הגבוה בעולם, 8,848 מ', ביוני 1924. אבל מאלורי ובן-זוגו לטיפוס, אנדרו ארווין, נעלמו במערבולת עננים. לפני כשנה נמצאו שרידי גופתו של מאלורי, שהעלו מחדש את השאלה: האם הוא היה האדם הראשון שהגיע לגג העולם?

הר האוורסט הוא עוצר נשימה. כבר 150 שנה שההר הזה, בנפאל, הוא חלומם של מטפסים רבים. סר ג'ורג' אוורסט, המודד הכללי של הודו באמצע המאה ה-19 היה האחראי על מבצע המדידות הגדול בהימלאיה ועל שמו נקרא ההר, שב-1852 הוכר כגבוה מכולם. אדמונד הילארי מניו-זילנד וטנזינג נורגאי, טיבטי תושב הודו, היו הראשונים שתועדו ניצבים על הנקודה הגבוהה בעולם, במאי 1953. אלפי מטפסים ניסו מאז לחקותם, וכ-700 אף הצליחו. האוורסט האימתני גבה 150 קורבנות, שניסו לכבוש את פסגתו. מאלורי, שקיפח את חייו בניסיון לכבוש את הבלתי מושג, הסביר טוב מכולם למה הוא רוצה להעפיל אל ראש ההר: "כי הוא שם".

1.

2.

3.
